

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 21.12.2018

Zespół Prawa Karnego

II.519.1184.2018.MH/PS

**Pani
Barbara Sworobowicz
Dyrektor Departamentu Postępowania
Przygotowawczego
Prokuratury Krajowej
ul. Rakowiecka 26/30
02-528 Warszawa**

Szanowna Pani Dyrektor

Uprzejmie informuję, iż z prośbą o ochronę swoich praw i wolności zwróciła się do Rzecznika Praw Obywatelskich Pani Magdalena Fitas – Dukaczewska, która została wezwana do stawienia się w Prokuraturze Krajowej w dniu 3 stycznia 2019 r. w celu przesłuchania w charakterze świadka w śledztwie ozn. sygn. akt PK III 1Ds 2.2016 prowadzonym o czyn z art. 129 k.k.

Jak wynika z jej wniosku od 1999 r. do 2015 r. pracowała jako tłumaczka ustna w kombinacji język polski – język angielski – język rosyjski ze wszystkimi kolejnymi polskimi rządami i prezydentami. W roku 2010 była tłumaczką Pana Premiera Donalda Tuska podczas wizyty w Katyniu w dniu 7 kwietnia oraz w Smoleńsku w dniu 10 kwietnia w rozmowach z Premierem Federacji Rosyjskiej, Panem Władimirem Putinem. Z treści wezwania Pani M. Fitas – Dukaczewska wywnioskowała, że śledztwo, w którym ma zostać przesłuchana dotyczy „zdrady dyplomatycznej” – i obejmuje działania Pana Premiera Donalda Tuska i że prokurator będzie dążyć do przesłuchania jej na okoliczność tłumaczonych przeze nią rozmów premiera Donalda Tuska z Panem Premierem Władimirem Putinem.

Zdaniem wnioskodawczynie, przesłuchanie tłumacza stanowi naruszenie fundamentu wykonywanego przez nią zawodu, jakim jest bezwzględna gwarancja tajemnicy tłumaczonych rozmów. Wspomina również, że podobną próbę podjęto w lipcu 2018 roku w

USA podczas próby przysłuchania tłumaczki Prezydenta USA Pana Donalda Trumpa podczas rozmów z Panem Prezydentem Władimirem Putinem. Podniosła nadto, że wywołało to szereg protestów prawnych, politycznych oraz stowarzyszeń zawodowych tłumaczy i ostatecznie odstąpiono od zamiaru jej przesłuchania.

W związku z powyższym wnioskiem zwracam się z uprzejmą prośbą o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o stanie sprawy prowadzonej przez Prokuraturę Krajową – Zespół Śledczy nr 1 w Warszawie pod sygn. akt PK III 1Ds 2.2016. Proszę uprzejmie w szczególności o informację, czy w istocie w sprawie tej w charakterze świadka została lub ma zostać przesłuchana w charakterze świadka Wnioskodawczyni.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich niezbędne w związku z powyższym jest poczynienie uwag dotyczących standardów wykonywania zawodu tłumacza, obowiązujących niezależnie od tego, czy dana osoba jest tłumaczem przysięgłym w rozumieniu ustawy z dnia 25 listopada 2004 r.¹ o zawodzie tłumacza przysięgłego, czy też nie.

Udział tłumacza jest niezbędny do komunikacji pomiędzy osobami niewładającymi tym samym językiem, w tym komunikacji urzędowej i międzynarodowej. Udział tłumacza stanowi konieczność, jeśli nie jest możliwe bezpośrednie porozumienie się interlokutorów w tym samym języku. O ile trudno jest obronić stwierdzenie, że czynność tłumacza jest czysto techniczna, zaznaczyć należy, że pożądana byłaby sytuacja, w której zarówno faktycznie, jak i prawnie, nie byłoby różnicy pomiędzy przypadkami, w których niezbędna jest pomoc tłumacza, a tymi, w których jego udział jest zbędny. W konsekwencji, jeśli występuje sytuacja, w której istnieją przeszkody prawne uniemożliwiające przesłuchanie w postępowaniu przygotowawczym rozmówców osobiście, próba obejścia tego stanu poprzez przesłuchanie tłumacza na okoliczność treści ich rozmów zdaje się być nadużyciem prawa.

W tym kontekście warto przywołać postulaty skierowane pod adresem Polski przedstawione w raporcie „Inside Police Custody 2”². Autorzy raportu wskazują na niewystarczającą ochronę działań tłumaczy w postępowaniu karnym w Polsce. O ile bowiem nie wolno przesłuchiwać jako świadka obrońcy co do faktów, o których dowiedział

¹ T.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1505.

² Ed Lloyd-Cape „Inside Police Custody 2. An empirical study of suspects’ rights at the investigative stage of criminal proceedings in nine EU countries”, grudzień 2018

się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę (art. 178 pkt 1 k.p.k.), nie ma prawnego zakazu przesłuchania tłumacza na okoliczność treści rozmów obrońcy z oskarżonym. Raport wskazuje, że stan taki jest nie tylko naruszeniem prawa do obrony, ale także prawa do tłumaczenia.

Stwierdzenia te można *per analogiam* odnieść do każdej sytuacji, w której tłumacz ma być przesłuchany na okoliczność treści tłumaczonych rozmów. Konieczność udziału tłumacza stanowi niezbędny element w działaniu organów państwa, zwłaszcza w kontekście międzynarodowym, nie zaś kolejne potencjalne źródło dowodowe.

Dopuszczenie możliwości przesłuchania tłumacza na okoliczność tłumaczonych rozmów może ponadto wyrzucić swoisty „efekt mrozący”, który spowoduje utrudnienie lub wręcz sparaliżowanie wymiany międzynarodowej.

Łączę wyrazy szacunku

^Dyrektor Zespołu Prawa Karnego Biura RPO

(Marek Łukaszuk)